

ธรรมเป็น

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๑

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เขาพูดถึงว่า ธรรมะนี้ ธรรมะของเรา เราว่าธรรมะเป็น ธรรมะเป็น คือธรรมะนี้มีชีวิต ไม่ใช่ธรรมะตาย ธรรมะตาย คือเอาทฤษฎีมาจับกัน อธรรมะเป็นอากาศธาตุ เป็นความว่างอย่างนั้น เหม

ธรรมะเป็น ธรรมะเป็นๆ ใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยังมีชีวิตเป็นๆ อยู่ ๔๕ ปี สั่งสอนกันอยู่ที่นี่ สั่งสอนอยู่ไป เห็นไหม

ตอนที่เขามาทำ ตอนแสดงยมกปาฏิหาริย์ ทุกคนเข้าไปขออาราธนา ขอพระโมคคัลลานะ อะไรนี่ ให้อุบายที่เขาขอต่อ แสดงฤทธิ์นะ พระพุทธเจ้าบอก “ไม่ให้ๆ” แล้วกษัตริย์ก็พูด กษัตริย์ไปหาพระพุทธเจ้า บอกว่า “พระพุทธเจ้าห้ามคนอื่นแสดงฤทธิ์หมดเลย แล้วทำไมพระพุทธเจ้าจะมาแสดงฤทธิ์เองล่ะ”

พระพุทธเจ้าบอกว่า “เราเปรียบเหมือนเราเป็นเจ้าของไร่มะม่วง เราห้ามไม่ให้คนอื่นกินได้ไหม”

“ได้”

เราเองจะกินได้ไหม เพราะเราห้ามคนอื่นได้ไม่ได้ใช่ไหม แต่เราเองจะกินได้ไหม? ได้

นี่ก็เหมือนกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคนห้ามเอง ห้ามแสดงฤทธิ์แสดงเดช ห้ามหมดเลย แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็แสดงได้ อันที่ว่าแสดงได้นี้ ธรรมะที่มีชีวิตใจ

สิ่งที่มีชีวิต สิ่งที่เคลื่อนไหว สิ่งที่แสดงภาพได้ ไม่ใช่ธรรมดาตาย เขาเอาธรรมดาตาย ถ้าพระอรหันต์แล้วต้องมีสภาพเป็นแบบทฤษฎีทั้งหมด

ทฤษฎีเป็นทฤษฎีแล้วก็ว่าเลยนะ เกร็ดที่ว่าโคนโโขกโคนสับ พระพุทธเจ้าถึงได้บอกว่าเป็นพระอรหันต์ แล้วก็ยังมีพระอรหันต์ที่เป็นร่างค่อมโง่ ที่เป็นร่างค่อมเตี้ยนั้นนะ คนไปดูเล่น กลัวเป็นบาป พระพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์

ไม่ได้บอกว่าเป็นพระอรหันต์ ถ้าสมมุติในปัจจุบันนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีชีวิตอยู่ ถ้าอาจารย์มหาบัวเป็นอย่างนี้ เขาต้องไปบอกว่าอาจารย์มหาบัวประกาศว่าเป็นพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าก็ต้องตัดสินว่าเป็นหรือไม่เป็น เพราะมันเป็นการแสดงออก เห็นไหม ธรรมะที่มีชีวิต มันเป็นเหตุความจำเป็นของโลกเขา

มันมีอยู่ครั้งพุทธกาลนะ ที่ว่าเป็นกษัตริย์ ออกบวชแล้วสำเร็จเป็นพระอรหันต์ ไปไหนก็เปล่งวาจาว่า “สุขหนอๆ” เห็นไหม สุขมากๆ จนคนว่า อวดตัวว่าเป็นพระอรหันต์ ไปฟ้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกมา แล้วตรัสว่า “ทำไมถึงว่าสุขหนอๆ”

“สุขจริงๆ” แต่เดิมมีกิเลสอยู่ ท่านบอกเป็นกษัตริย์อยู่ มีอำนาจ มีมหาเด็กรักษาอยู่ นอนอยู่ที่สะดุ้งอยู่ตลอดเวลา เดี่ยวนี้มานอนอยู่กลางป่ากลางเขาอยู่องค์เดียว แล้วภาวนาเข้ามานี้ นอนอยู่ที่ไหนก็มีแต่ความสุข ถึงเปล่งวาจาว่า สุขหนอๆ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็รับประกันว่า นี่เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน เห็นไหม มันเหมือนกันว่า ไม่ใช่ว่ามีเหตุการณ์คนที่โคนโโขกโคนสับอย่างเดียวกับเขาว่า พระพุทธเจ้าถึงจะรับประกันว่าให้เป็น สวดขึ้นมาเพื่อป้องกัน คนที่แบบว่า เปล่งมีความสุขจริงๆ เพราะธรรมะมีชีวิตนี้ จิตใจนี้เป็นธรรม ธรรมนี้มีอยู่ในจิตใจดวงนั้น จิตใจดวงนั้นมีความสุขไป มันก็แบบว่า พูดได้ตามสัจจะความจริง เพราะมันเป็นสิ่งที่มีชีวิตอยู่ มันขยับเขยื้อนไปตามสัจจะความจริงอันนั้น

จะมาบอกว่าธรรมะนี้ต้องให้เป็นอากาศธาตุใจ เป็นอากาศธาตุนะ ถ้าเป็นความว่างต้องว่างแบบอากาศธาตุ มีปฏิกริยาขึ้นมาไม่ได้เลย เป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต สิ่งที่ไม่มีชีวิตนั้นมันก็เป็นเหมือนกับทฤษฎี มันเข้ากันได้ เข้ากันได้กับหลักความสัจจริงของที่ว่า สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา

สุดมยปัญญา ความจำมานี้ ความจำมากับกิเลสมันขัดกันภายในตัวเอง ตัวเองนะ ใจตัว กิเลสมันอยู่ภายใน แล้วความจำมานั้นเป็นอากาศธาตุ เป็นอากาศธาตุเพราะยังไม่เป็นความจริง ยัง ไม่เป็นความจริงก็จินตนาการว่าจะต้องเป็นแบบนี้ ธรรมะต้องเป็นแบบอากาศธาตุ คือความว่าง ที่ว่าไม่ไปสร้างความยุ่งยากให้ใครเลย เป็นสุญญากาศนะ ไม่สร้างความยุ่งยาก ไม่เป็นการทำให้ คนผิดอกผิดใจ

แต่ธรรมะมีชีวิต เห็นไหม มีชีวิต หมายถึงจิตดวงที่ว่ามีกิเลสอยู่นั้นมันยังคิดได้ขนาด นั้น ถ้าจิตดวงนั้นมันสะอาดขึ้นมามันก็เป็นการสะอาดอยู่ แต่ความคิดมันก็มีเป็นไปได้อีก ความ เป็นไปได้นี้ ธรรมะมีชีวิต คือจิตดวงนั้นมันมีความสุขมาก เพราะมันผ่านพ้นออกไปจากกิเลส พอ จิตดวงนั้นผ่านพ้นออกไปจากกิเลส แต่เวลาแสดงออกมาละ ความแสดงออกเป็นกระแส เป็น กระแส คือความเคยชิน คือสันดานออกมานั้นเป็นอย่างหนึ่ง ความเป็นประโยชน์นี่อีกอย่างหนึ่ง

อย่างเช่นที่อาจารย์ออกมาทำนี่ มองถึงว่าประโยชน์ ท่านมองจุดที่เป็นประโยชน์ พอจุดที่ ประโยชน์ ท่านบอกว่าเอาตรงนั้นออกไป มันไม่มีการได้การเสียในใจดวงนั้น ของใจดวงที่เป็น ธรรมที่มีชีวิตนั้น แต่พวกที่อากาศธาตุนั้นมันเป็นการขัดอกขัดใจ เห็นไหม

ถึงบอกว่าผู้ที่ใจเป็นธรรมนี้ เหมือนกับศิลา ๘ สอก ปักอยู่ในดิน ๔ สอก ลมพัดก็ไม่หวั่น ไม่ไหว นี่สิ่งที่ไม่มี แล้วเวลาที่ภาวสวะ ภพของใจมันขาดสิ้นไป เวลาสิ่งใดเข้าไปกระทบสิ่งนั้น ไม่ได้ นี่ใจของผู้เป็นธรรม มีชีวิตอยู่ ถ้าพูดออกมาเหมือนกับมีอารมณ์ อันนั้นมันเป็นสันดาน แต่ เวลาแสดงสิ่งที่ได้กลับมา ถ้าจะปล่อย จิตนี้เสวยอารมณ์ จิตนี้เสวยเวทนา เวลาจิตนี้กระเพื่อม ขึ้นมาเสวยความรู้อันนั้น นั่นนะมันถึงจะมี

แบบของเขานี้ถ้าจิตมีกิเลสอยู่ ภาวสวะทุกอย่างมีพร้อมหมด เอาอะไรไปขัดข้อง ทั้งๆ ที่ บอกว่าเป็นอากาศธาตุที่ไม่มีอะไรนะ แต่พอความขัดอกขัดใจขึ้นมา พอความขัดอกขัดใจว่านี่เป็น การแสดงอวดตน นี่เป็นการแสดงตน เป็นการจาบจ้วง เป็นการพูดไปเลยว่า มันเป็นไปไม่ได้ แต่ จิตสิ่งที่มีชีวิตอยู่นะ เขาแสดงออกของเขาเฉยๆ เขาไม่มีการกระทบกระทั่งในหัวใจดวงนั้น มัน ผ่านพ้นไป มันกลับกัน กลับกันที่ว่า สิ่งทีบอกว่าเป็นสิ่งที่แสดงออกนั้นเป็นความผิด เขาว่าเป็น ความถูกต้องของเขา เพราะใจของเขามันเป็นธรรม ถ้าใจที่เป็นธรรมนะ สิ่งทีใจไม่เป็นธรรมต่างหาก เป็นผู้ที่ขัดอกขัดใจ

ความซัดอากัดใจของสิ่งที่ไม่เป็นธรรม เห็นใหม่ แล้วก็ยึดอากาศธาตุ ยึดสุตมยปัญญา คือ ยึดอันนั้นออกมา แต่ความเป็นจริง พอยึดสุตมยปัญญาขึ้นมา จะต้องให้เป็นสุตมยปัญญา สุตมยปัญญาเป็นความจำมา กับความคิดของตนนะ มันไม่มีแก่นสาร ความว่าเป็นอากาศ ธรรมที่เป็นอากาศธาตุ ธรรมะตายมันไม่มีแก่นสาร มันไม่มีแก่น มันเป็นการสัจฉญาณ มันเป็นการจำ พอการจำ คือการตีความ การตีความ ตีไปตีมา มันตีไปตีมา ตีให้โดนตัวเองเดือดร้อนใจ ความที่ดีให้ตัวเองเดือดร้อน

แต่ธรรมะที่มีชีวิตนะ หนึ่ง หมกสิ้นจากความเดือดร้อน ความเดือดร้อน ความคับข้องใจ อันนั้นมันไม่มี แต่มองถึงสิ่งที่เป็นประโยชน์ สิ่งที่เป็นประโยชน์ออกมาถึงจะทำได้ ฉะนั้นถ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ก็ต้องยกขึ้นกล่าวโจทก์ แล้วพระพุทธเจ้าจะตัดสินเอง แต่อันนั้นมันไม่มี พระพุทธเจ้าวางไว้ว่า ปัจจัตตัง รู้จำเพาะตน เป็นปัจจัตตัง เป็นเอโก รัมโม เป็นปัจจัตตัง รู้จำเพาะตนอยู่แล้ว

อันนี้ถ้าเราไม่ยอมรับ ไม่ยอมรับก็ได้ เพราะถ้าใครไม่ยอมรับก็ต้องวางไว้ให้สิ่งที่ว่าถึงเวลา มันเป็นไป ไม่ใช่ตัดสินไปเลย เวลาตัวเองว่าธรรมะนี้ต้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตัดสิน นี่ว่าเอาพระไตรปิฎก ก็ว่าเขาว่าเขาตัดสินได้เพราะเขาศึกษาพระไตรปิฎกมา พระไตรปิฎกมันก็ชัด เห็นใหม่ ในพระไตรปิฎกใครจะเอาส่วนไหนออกมา

อย่างเช่นในพระไตรปิฎกนี้ก็บอกไว้ว่า มีเป็นเล่มเล่มที่พูดถึงเรื่องเทวดา เรื่องสวรรค์ เรื่องทุกอย่างมี เห็นใหม่ ว่าอย่างนั้นมี ทำไมเขาปฏิเสธพระไตรปิฎกช่วงนี้ละ ช่วงที่ไม่มี นี่ให้เป็นปัจจุบันธรรม

การข้ามภพข้ามชาตินี่เป็นการว่า ถ้าอดีตชาติ หรือว่าตายไปแล้วไปเกิดในอนาคตนี้ มันเป็นการที่ว่า แก้ไขสิ่งใดไม่ได้ แต่สัจจะความจริงของเรา เราเข้ามาว่าจรดนิสสัย เวลามันเป็นความละเอียดอ่อนของใจใจ ใจมันพลิกแพลงไป ความชอบของใจใจ จุพบันถกนี่เป็นการยืนยันได้ว่า... จุพบันถก เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาให้ลูบฝ่ามันนะ แล้วบอก แล้วถึงว่าทำไมถึงเป็น นี่มันจะเป็นประโยชน์สำหรับการที่เวลาเราเข้าใจ

เหมือนกับการวิเคราะห์โรค ถ้าการวิเคราะห์โรค สมุฏฐานของโรคนี้รู้ได้หมด ถ้ารู้สมุฏฐานของโรคได้หมด จะไปแก้ไขโรคนั้นได้ง่าย ถ้าเราสมุฏฐานของโรค ก็ว่าคนไข้มาจะเช็ก แต่คนไข้ที่เข้ามาถึงโรงพยาบาลเท่านั้น สิ่งที่ว่าคนไข้ทำไปในอดีตมา ก็ว่าสิ่งที่ป็นสมุฏฐานโรค

ขึ้นมาจะไม่คิดสิ่งนั้น เป็นไปได้อย่างไร นี่คือโรคของกิเลส โรคของกิเลสฝังอยู่ที่ใจ ในพระไตรปิฎกถึงว่า สิ่งที่เป็นประโยชน์ เขาก็ตัดสิทธิ์ออกไป แต่เวลาเขาจะจับผิดขึ้นมาอย่างนี้ ก็บอกว่าเขาจะจับผิด เขาเอาพระไตรปิฎกขึ้นมาอ้างอิง อ้างว่าเป็นอากาศธาตุที่เข้ามาจับจิต

ธรรมะที่มีชีวิตใจ ถึงบอก ธรรมะที่มีชีวิตคือมันยังมีชีวิตอยู่ มันขยับเขยื้อนได้ เขาจะไม่ให้ธรรมะนี้ขยับเขยื้อนเลยนะ ให้เป็นธรรมะตายๆ อยู่อย่างนั้นนะ ถ้าธรรมะตายๆ มันจะเป็นประโยชน์อะไรขึ้นมาละ มันถึงว่าสำคัญตรงนี้ไง ตรงที่ว่าต้องติดครุติคอาจารย์ พวกเราศึกษาเล่าเรียนขึ้นมาเนี่ย เวลาทำขึ้นไปแล้วมันจะมีความล่งเลงสงสัย ความก้าวเดินของเราจะก้าวเดินไปได้ไม่สะดวก

แต่ถ้ามีครูมีอาจารย์ ผู้รู้ เห็นไหม การติดครุติคอาจารย์ คือการชี้ถูกชี้ผิดของการวางอารมณ์ การทำให้อารมณ์เข้าไป แล้วทำความสงบๆ เข้าใจว่าทำความสงบ ทำความสงบทั้งหมด แล้วมันสงบจริงไหมละ? มันสงบไม่จริง ความสงบไม่จริง มันถึงว่ามันเข้าไปไม่ถึงฐานของใจ พอเข้าไปไม่ถึงฐานของใจ มันเป็นมิจลสมาธิ สัมมาสมาธิ

ทำไมมันมีละ ถึงว่าสงบจริงหรือไม่สงบจริง

มิจลสมาธิ เห็นไหม การทำฌานสมาบัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไปศึกษามาก่อน แต่เวลามาทำวิปัสสนา ทำอานาปานสติ นี่สัมมาสมาธิ สมาธิเข้ามาๆ เข้ามาข้างใน สัมมาสมาธินี้ ทำความสงบๆ ทำความสงบกัน แล้วทำไมถึงว่าไม่สามารถเข้าไปรู้เรื่องอย่างนี้ได้ แต่ผู้ที่รู้เรื่องอย่างนี้ได้ก็อ้างถือว่าไม่เห็นจริง ไม่เห็นตามไปด้วย ไม่เห็นจริงไม่เห็นตามเพราะมันไม่ได้ทำไง มันถึงว่าเป็นอากาศธาตุ ธรรมะที่เป็นธรรมะตาย ธรรมะที่คืนไม่ได้

ไม่ใช่ธรรมะคืนเพื่อกิเลสนะ เหลี่ยมคูของกิเลสนั้นเป็นเหลี่ยมคูของกิเลสที่ทำให้หลงไหล ธรรมะนี้มันทันเหลี่ยมคูของกิเลส

เหลี่ยมคูของกิเลสคือเหลี่ยมคูของเรา ความคิดเราเอง เราทันเหลี่ยมคูของเรา แล้วเราลบเหลี่ยมคูของเราออกทั้งหมด เหลี่ยมคูในหัวใจนะ ต้องลบเหลี่ยมคูของเรา ไม่ใช่ลบเหลี่ยมคูของคู่กรณี คู่กรณีคือเรื่องภายนอก แต่คู่กรณีของเราคือกิเลสกับใจ ลบเหลี่ยมคูของเรา เห็นไหม

นี่ถึงว่า ไม่ใช่ว่าคืนได้เพื่อจะตีความเอาชนะ เอาความเห็นของตัวเองเป็นใหญ่ ถ้าตีความเอาความเห็นของตัวเองเป็นใหญ่ มันก็เป็นเรื่องของกิเลสอีก เห็นไหม มันต้องตีความ ตีความหมายถึงว่า

มันเดินได้ หมายถึงว่า มันเป็นประโยชน์ ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ สิ่งที่เป็นโทษมันจะไม่ทำ นี่จิตถึง
ไม่เสวยอารมณ์ ผู้ที่พ้นแล้ว จิตพ้นจากอารมณ์ต่างๆ พ้นจากทุกอย่าง เสวยขึ้นมาแล้วต้องมาแบ่งว่า
เสวยขึ้นมาคือว่ารับรู้ รู้รู้สรรพสิ่ง รู้รู้แล้วถึงจะแบ่งว่าเป็นโลกหรือเป็นธรรม

ถ้าเป็นธรรมก็ทำเพื่อประโยชน์ ถ้าเป็นโลกก็ไม่ทำเพื่อประโยชน์ คำว่า “เดินได้” ถ้าตีความ
ทางโลก เดินได้หมายถึงว่าเดินไปทางกิเลสใช่ไหม? ไม่ใช่ ไม่ได้เดินตามกิเลส นี่ธรรมะที่มีชีวิตถึง
เป็นอีกอย่างหนึ่ง (เทพสิ้นสุดเพียงเท่านั้น)